

Megérkeztek a Birodalom Lovagjai

A BEATLES EGYÜTTES FILMJÉRŐL

Vannak dolgok, melyek legkevesbé önmaguk értékén mérhetők.

A négy hosszú hajú angol fiú kitűnően zenél. Sokan kifogásolják a hajuk hosszúságát, mások a ruhájuk szabásán akadnak fenn, esetenként még a stílusuk is viták tárgyát képezi. De azt ritkán vonják kétségbe, hogy jó muzsikuskok. Ebből azonban a fogalom keletkezése nem magyarázható. Ugyanis fogalommá váltak. Beatlesek. Mondhatnám: ismerni őket az általános műveltséghez tartozik. Egyébként — ebben is van valami szomorúan figyelemre méltó: ez a valamikor olyan megbízhatónak, állandónak, és „általánosnak” tűnő műveltség mostanában meglehetősen kaméleon természetűnek mutatkozik. De a Beatlesek évek óta jól tartják magukat. Még mindig illik tudni róluk.

Pedig a film négy év késéssel érkezett hozzánk. Türelemmel kivártuk. Közben azért ismereteink róluk — a beat-zenéről, a lázadókról, az „üvöltőkről” — szépen gyarodtak. Zenéjük, magatartásuk, egész attitűdjük a tiltakozást fejezte ki, a konzervativizmusba belemerevedett Anglia elutasítását, a polgár megvetését...

Hallottuk, hogy vadak és semmi sem szent előttük. Ezért már bíráljuk is őket, hogy azért ez így még-

sem lesz jó, az ilyesmi könnyen anarchizmushoz vezet. Aztán a királynő a „Brit Birodalom Lovagjai” címet adományozta nekik. S kezdtek jönni a hírek, az ámuló cikkek, hogy mekkora az évi jövedelmük, mit mutat a bankszámlájuk. Jövedelmezőnek tűnt a „lázasadás”.

S most itt a film négy kedves, szófogadó fiúról. A kötelességteljesítés mintaképeiről. Gondolom, minden vaskalapos angol bankárpapa ilyen utódokról álmodik. Akik még tudják, mi a régmúlt tisztelete, s mivel tartozik egy jobb ember a nevének.

Ezeket a gyerekeket semmi el nem térítheti a tisztességes, erőfeszítésekkel teli élettől. Olyan megbízhatóan járnak muzsikálni, mint egy minta-könyvelő a hivatalba. A film meséje tulajdonképpen a „vad” beatlesek feltétlen megbízhatóságának himnusza. A címben, *Egy nehéz nap éjszakája*, nincs semmi ironia. Nehéz, munkás hétköznapról van szó, s a fiúk: derekasan dolgoznak.

Végül is: tanmese arról, hogy azért nekik sem fenéig tejfel... De hát kit érdekel egy zenés film meséje? Az ember kapja a megható történetet, amely jó számokhoz nyújt keretet. Az ilyesmit nem lehet megúszni, tudomásul vesszük, mint a gyerekkori, legjobb falatot is

Ringo Starr, George Harrison, John Lennon és Paul McCartney

megkeserítő mondatot: édes fiam, ne csak húst, hanem főzeléket is! Csak-hogy ez a mese nem keret, hanem ellenjátsszik. A beat-zene előadói stílus, ritmusvilága csupa tomboló közlésvágy, a közlésről is lemondó gátlástalanság, biológiai és lelki kényszer, amely szertelen és áradó, fékezhetetlen és görcsös, taszítóan és megejtően fegyvermeztelen.

John, Paul, George és Ringo néha ugyan bolondozik a filmben, de a történet parancsára mindig idejében visszakomolyodik. S a film a világ-számok ellenére unalomra fulladna, ha nem lenne egy olyan közege, mely füttyül a mesére, és stílust, hangulatot, tempót kizárólag zenéhez igazít. A rendező, Richard Lester kitálal valamit, ami elúzi az egyes zeneszámok közötti jelenetek körül ólálkodó érdektelenségét. Ennek a valaminek nevet is ad: beat-fantázia. A beat-fantázia annyiban is rokon a beatlek világával, hogy könnyebbnek tűnik meghatározni, mihez *nem* hasonlatos. Legjobban talán a revütől különbözik, pedig az ötlet abból rugaszkodott el. Szertelenebb, pergőbb, szabálytalanabb, kerüli a csillogást, a hangsúlyozott komponáltságú látványt.

A táncbetétek inkább bolondozásnak hatnak, mint koreografikus mozgásnak. A helyszínnek sem hasonlítanak a zenés filmek, fényesre szídelőzött kulisszáihoz. Ezeken a barátságtalan utcákon Rita Tusingham is szaladgálhatna dacosan felszegett fejfelé Tony Richardson instrukciói

szerint, de a többi „dühös” is megelégedve vágatná bele filmjeibe ezeket a motívumokat. Nincs semmi idilli angol táj, sem a londoni „jobb” negyedek, sötét tónusú és kopottas minden.

Igaz, hogy ennek az új hullámsoktól kölcsönkért környezetnek nincs különösebb jelentősége, eredeti funkciójából alig maradt valami. A társadalom vagy a polgár felé vágott grimasz halvány, szelíd fintora mégis hangulatosabbá, fiatalosabbá teszi a filmet. Az amerikai zenés filmek nikkelcsillogása mellett üdítő ez a „topi”, melynek ihletője ugyanaz az indulat, mely a divatdiktátorok elleni tiltakozásában a farmernadrágot tartja üdvöztítőnek.

A négy fiú jól illik ebbe a környezetbe. Természetesek, mint akik megszokták, s már nem élvezik a szereplést, sem pódiumon, sem filmvásznon. Énekelnek, táncolnak és futkosnak, menekülnek imádóik elől vagy egy idétlen nagypapát hajkurászniak — szinte mindegy, a tempó a fontos, a ritmus... A film utolsó jelenetében a fiúk őrjöngő, lelkes tömeg előtt lépnek fel. A terem sötét és nevet, az elragadtatás majd elsöpri a pódiumot. Az ő arcukon talán egy csepp csodálkozás... Mintha maguk sem érténék.

SZANTÓ ERIKA